

Список використаних джерел

1. Галайбіда О. В. Вставлені конструкції в українському художньому тексті : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / О. В. Галайбіда. – К., 2009. – 20 с.
2. Кавун Л. Специфіка образності в новелі Г. Косинки “В житах” / Лариса Кавун // Українська мова і література. – 1998. – № 17(18). – С. 11.
3. Косинка Г. Вибрані твори / Григорій Косинка; упоряд. текстів та передмова І. М. Андрусяка. – Харків : Ранок, 2009. – 336 с. – (Українські класики).
4. Лавріненко Ю. Григорій Косинка (літературна сильвета) / Лавріненко Ю. // Розстріляне відродження : антологія 1917–1933 : поезія – проза – драма – есей / упорядкув., передм., післям. Ю. Лавріненка; післямова Є. Сверстюка. – К. : Смолоскип, 2007. – С. 465–471.
5. Хоменко О. А. Григорій Косинка як вербальний практикум : ідеологія модернізації та автентика надчасся / Хоменко Олександр // Українознавство. – 2004. – № 3–4. – С. 241–247.
6. Белімова Т. Григорій Косинка. “Мент” життя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://probarpera.org/publication/13/7759/biohafiya-hryhoriya-kosynky.html>

Summary. The article describes the units of expressive syntax of Grigory Kosynca: unfinished sentences, parceling, incomplete sentences. Found, that the structures are directed on actualization, semantic selection of important components of sentence. It makes the text expressive, dynamic, and more emotional.

Keywords: artistic speech, expressive syntax, parceling, unfinished sentences, incomplete sentences.

УДК 811.161.2'28

В.В. Лєснова

ЕКСПРЕСИВНИЙ СЛОВНИК ДІАЛЕКТНОЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті наголошено на актуалізації антропоцентричного підходу як одного із провідних у сучасній лінгвістиці та на розвитку у зв'язку з цим лінгвістичної аксіології. Подано фрагмент експресивного словника діалектної мовної особистості – представника українських східнословобожанських говірок. Визначено групи слів, які ввійшли до реєстру словника, та описано їхні семантичні особливості.

Ключові слова: експресивність, оцінка, діалектна мовна особистість, семантика, компонент значення.

Одним із домінантних підходів у лінгвістиці кінця ХХ – початку ХХІ століття став антропоцентричний. „Розвиток сучасного мовознавства рухається від моделювання мови як самодостатньої системи до інтерпретації її підсистем у широких антропологічних парадигмах, які актуалізували комплекси нових підходів до осмислення мови не як системи „в самій собі й для себе”, а як національно-культурного феномену, що відтворює душу, менталітет народу, зберігає його глибокі національні традиції, надбані віками” [1, 1].

Актуалізація ідей антропологічної лінгвістики, у центрі уваги якої перебуває людина в найрізноманітніших її проявах: почуттях, емоціях, намірах, уподобаннях, рисах характеру, здібностях і діях, стосунках з іншими людьми, трудовій та інтелектуальній діяльності, соціальних відносинах, – дала потужний поштовх розвитку лінгвістичної аксіології. Увагу дослідників-філологів сфокусовано на мовних засобах вираження того, як уявляє людина себе й навколишній світ. „Антропоцентризм є системоутворючою ознакою оцінної лексики, що визначає семантичну й функціональну специфіку цієї лексики” [8, 14].

Сутність категорії оцінки, засоби її вираження, а також суміжні з нею явища емотивності, експресивності, образності є предметом вивчення Н. Д. Арутюнової, О. Л. Бессонової, В. М. Богуславського, Н. І. Бойко, Т. І. Вендіної, О. М. Вольф, Т. А. Космеди, Н. Б. Лаврентьевої, Н. О. Лук'янової, Т. В. Маркелової, О. О. Нефьодової, В. М. Телії, В. А. Чабаненка та багатьох інших вітчизняних і зарубіжних мовознавців.

Разом з тим недостатню увагу в сучасній лінгвістиці, зокрема в українській, звернуто на оцінку в діалектному мовленні, хоча й відомо, що діалектне мовлення за ступенем експресивної насиченості й емоційності в багатьох випадках перевищує мовлення літературне, оскільки, побу-

туючи в усній формі й не підлягаючи кодифікації, дає значно більший простір для прояву емоцій носіям діалекту. У діалектній системі зосереджено максимальний набір засобів експресивно-оцінного вираження, властивий кожній особистості.

Отже, актуальність нашої роботи зумовлено тим, що оцінні слова, які посідають вагоме місце в мовленнєвій діяльності носіїв діалектної української мови й мають значну функціональну активність, ще не були предметом спеціального вивчення.

Категорія оцінки нерозривно пов'язана з категоріями емоційності та експресивності, на чому неодноразово наголошували дослідники [4, 51; 12, 6; 18]. Н. І. Бойко зокрема зазначає: „Оскільки категорія оцінності пов'язана з відображенням у мові окремих фрагментів концептуальної картини світу через призму власного „я”, цей компонент дуже часто супроводжується емоціями, почуттями” [2, 156]. Про взаємозв'язок цих категорій говорить також А. К. Мойсієнко: „Сучасне розуміння експресивності як семантичної категорії пов'язане з інтерпретацією її природи на основі взаємодії трьох категорій – емоційної оцінки, образності, інтенсивності, що складають разом чи в різних поєднаннях експресивне значення лексичної одиниці” [11, 51].

Експресивність як семантична категорія була предметом аналізу багатьох російських учених, які досліджували її специфіку [15] та зв'язок з іншими семантичними категоріями [9]; розробляли класифікації експресивної лексики [10]; вивчали структуру експресивного слова й визначали принципи його лексикографічного опису [17]; розглядали експресивні мовні засоби на матеріалі різних мов [12] та діалектів [3; 8; 13].

У вітчизняному мовознавстві основи мовної експресії на базі різнорівневого фактичного матеріалу детально проаналізував В. А. Чабаненко, розглянувши експресивні засоби української мови у зв'язку з тими основами, на яких вони постають у мовленнєвій практиці людини [20; 21]. Семантичні та функціональні особливості експресивної лексики літературної мови з'ясувала Н. І. Бойко, яка виділила типи лексичної експресивності та класи експресивних лексичних одиниць, проаналізувала засоби вираження експресивності, дослідила механізми формування експресивної семантики лексичних одиниць [2].

Метою нашого дослідження є репрезентація експресивних лексичних засобів, властивих сучасній діалектній мовній особистості.

Для реалізації цієї мети пропонуємо фрагмент експресивного словника, укладений на основі текстів спонтанного усного мовлення, записаних у 2007 – 2008 рр. від типового представника українських східнословобжанських говірок, корінної мешканки с. Новониканорівка Сватівського р-ну Луганської обл. Українцевої Ніни Григорівни, 1932 р. н.

До реєстру словника, спираючись на досвід російської дослідниці О. О. Нефьодової [13], вносимо:

1. Слова, у семантиці яких наявний компонент інтенсивності.

Як свідчить фактичний матеріал, інтенсивність може бути виражено кореневою морфемою (*голосіти* ‘сильно плакати’, *уйма* ‘дуже велика кількість чогось’) або за допомогою словотворчих формантів (*холодище* ‘сильний холод’).

До цієї групи експресивних слів відносимо й дієслово *підуча́ть* ‘трохи навчати’, у якому префікс *під-* є засобом вираження параметричної оцінки.

Цікавим у плані вираження інтенсивності в діалектному мовленні є прикметник *страшні́й*, що набуває в контекстах значень ‘значний за ступенем вияву’, ‘великий за розмірами, кількістю’, ‘який перевищує звичайну міру, норму чого-небудь’. У мовленні аналізованого діалектоносія зафіксовано такі приклади функціонування цього прикметника *А воно сн'ігу! / страшн'і сугроби!*; *А на ногах тод'і були страшн'і рани*.

2. Слова з образним семантичним компонентом.

Створенню експресії в таких випадках сприяє метафоризація як „важливий шлях виникнення семантичних діалектизмів” [3, 90]. Як зазначає Н. О. Лук'янова, експресивність властива словам різних частин мови, але „особливо багаті й цікаві в цьому аспекті дієслова” [9, 5]. На можливості дієслів зазнавати „експресивного перетворення семантики” наголошує також Й. А. Оссовецький, зауважуючи при цьому, що для усного діалектного мовлення характерна підвищена порівняно з писемною формою мови експресія [14, 38].

Дослідивши діалектні експресивно-оцінні дієслова, Н. Б. Лаврентьева доходить висновку, що в їхній семантичній структурі „нерозривно об'єднані предметно-понятійний зміст та емоційний компонент, а головна функція їх у мовленні – вираження емоційної оцінки дії, стану, що становить предметно-понятійний зміст цього дієслова; при цьому сама номінація ніби відходить на другий план” [7, 60]: *залетіти* ‘завагітніти’, *крутитися* ‘щось робити, чимось займатися’, *обчухуватся* ‘починати жити краще, ніж раніше’, *клеятися* ‘складатися (про стосунки між людьми)’.

3. Слова з емотивним компонентом значення.

У таких словах конотативний компонент містить виражені семи емоційності й оцінності [5, 33]: *бушувати, бушуватися* ‘поводитися нестримано, бешкетувати’ – емоція несхвалення й негативна оцінка, *старшенький* ‘старший’ – позитивні емоції й оцінка, що виразно проявляється в контексті (розповідь про поведінку онука, яку інформаторка схвалює): *йак уже п’їдросли д’їти / старше^нки^ткаже / так мамка / нам уже з папої не^н жит’ / поїхал’ї до бабушки*.

4. Слова зі стилістичним компонентом, який характеризує ставлення мовця до співбесідника й ситуації спілкування.

Сюди відносимо слова зі зменшувально-пестливими суфіксами, які є функціонально активними в мовленні аналізованого діалектоносія: *булочка* ‘булка’, *волоссячко* ‘волосся’, *земелька* ‘земля’, *кирпичінка* ‘цеглина’, *огурчик* ‘огірок’, *платтішко* ‘плаття’, *сніпик* ‘сніп’ та ін. О. А. Земська, аналізуючи особливості функціонування експресивних засобів словотворення в розмовному мовленні, говорить про типові випадки „ксеноденотатного переадресування”, коли слова зі зменшувально-пестливими суфіксами вживають з метою виразити ласкаве ставлення не до предмета номінації, а до співбесідника (наприклад, у розмові з дітьми), а також у ситуаціях покупки, за столом, у телефонних розмовах (тут зменшувальність трансформовано в етикетну ввічливість щодо співбесідника) [6, 113]. За словами О. О. Нефьодової, такі слова, проявляючи „безадресну доброзичливість до навколишнього світу, підвищують загальний емоційний тонус висловлення” [13, 12].

5. Індивідуальні утворення, які є результатом словотворчості мовної особистості.

У таких утвореннях семантичні показники експресивності можуть бути відсутні, тоді вони є експресивними тільки завдяки незвичності їх звучання: *влахтувати* ‘владнати щось’.

В інших випадках індивідуальні утворення мають виразну образну й емотивну семантику, що й зумовлює їхню експресивність: *захвостолупити* ‘відігнати, погнати (про гусей)’. У семантиці дієслова *лупити* наявний виразний компонент інтенсивності: ‘сильно бити кого-небудь’; ‘уживається замість ряду дієслів на означення дії в сильному, енергійному вияві’ [16, 4, 557]. В основі експресивного індивідуального слова *захвостолупити* словотвірна метафора унікального характеру: складання двох основ із додаванням продуктивного для творення дієслів доконаного виду префікса *за-*. В. А. Чабаненко, розглядаючи експресивні оказіональні слова-неологізми, зазначає, що вони з’являються внаслідок прагнення автора до „нової мовленнєвої виразності”, при цьому мовець спирається „на аналогію, яка займає важливе місце в номінативній діяльності людини” [19, 14]. У наведеному прикладі припускаємо аналогію до розмовних дієслів із префіксом *за-*, у семантиці яких наявний компонент інтенсивності: *зadzигоріти* ‘швидко заговорити’; *задріботіти* ‘піти, побігти дрібними кроками’, ‘почати часто й ритмічно стукати по чомусь’, ‘заговорити дуже швидко’; *закубрити* ‘щільно закрити, припиняючи доступ прохід куди-небудь’, *закуйовдити* ‘сильно сплутати’ та ін.

6. Стіїкі сполуки з ідіоматичною семантикою, для якої характерна наявність сем конотативного характеру: *попасти в просак* ‘завагітніти, не бажаючи того’; *голі й босі* ‘дуже бідні, ті, що не мають достатньо одягу та взуття’.

Булочка ‘булка’. *А мен’ї не^нма рубл’а йїм дат’ / шоб^н на булоч’ку*.

Бумажичка ‘невеликий аркуш паперу’. *І там цих бумажич’ок ле^нжит’ уїма!*

Бурочки ‘бурки, теплі чоботи’. *Шинел’у дали і буроч’ки дали нам*.

Бутилочка ‘пляшка’. *І там ле^нжат’ бутилоч’ки / туд’а вс’ї записки кидали*.

Бушувати, бушуватися ‘поводитися нестримано, бешкетувати’. *Ну йа тод’ї забрала Тос’у додому / привела у’комнату / а вона і там бушувала; А ми бушуйемос’а / б’їгаємо*.

Викохати ‘виростити (про дитину)’. *У мене роди’їс’а с’емим’ес’ач’ний / викохала / вин’ан’ч’їла*.

Влахтувати ‘владнати щось’. *Уже дошло / шо вони дома не^нноч’уйут’ / йа поїїду врод’ї влахтуїу трошки*.

Водичка ‘вода’. *Вони водич’ки хоч’ут’ а йа де^нржу їїх*.

Волоссячко ‘волосся’. *Мама вз’ала ме^нне об’стригла // а йа плач’у / шо йа буду без’е волос’ач’ка робит’*.

Врачіха ‘лікарка’. *Врач’їха мене об’сл’едовала і сказала д’їагноз’*.

Голі й босі ‘дуже бідні, ті, що не мають достатньо одягу та взуття’. *І вони при’їїхали до мене гол’ї і бос’ї; А вона при’їїхала гола і боса*.

Голосити ‘сильно плакати’. *Нас осталос’ ч’етверо / мат’ сама / голосила їсе в’рем’а*.

Гостинчик ‘гостинець, подарунок’. *Кажу / не^нпобрезгуйте / воз’м’їт’ од мене гостин’ч’їк од ч’їстого серц’а*.

Залетіти ‘завагітніти, не бажаючи того’. *Д’евоч’ка попала у просак / ну вобш’ч’ем зал’ет’їла*.

Захвостолупити ‘відігнати, погнати (про гусей)’. *А йа вз’ала їїх йак захвостолупи’їла / і аж п’їд саму Дубин’їїку і сид’їла там ч’їлії ден’*.

Здóрово ‘дуже’. *Тод’і д’ен’ги здорово ц’їнили’є’ і т’і полтори тис’ач’і.*

Земелька ‘земля’. *Ото с’їєм с’ем’єна / а потом нач’їнайє с’ходить’ / ми йдого зе’мел’кої при’гор’тайєм.*

Кара́каться ‘жити, виживати’. *І все на мо’її п’єнс’її каракалис’а / т’рудно було.*

Кирпичі́нка ‘цеглина’. *Сере’д двору йїсти варили / кирпич’інки положут’ / зверху ч’агунок і вар’ат’.*

Кля́ються ‘складатися (про стосунки між людьми)’. *Ну отак у них все не’ кл’ейалос’ і во́ни розоїшлис’.*

Копі́йка ‘гроші’. *А воно стало ст’ройац’а // получ’є йа’ку коп’їйку і даваї.*

Крова́тка ‘ліжко’. *Такиї сад’їк буї! / крас’івїї / і ст’ол’їки бу́ли / і кроватки.*

Круті́тися ‘щось робити, чимось займатися’. *Живут’ не’погано / крут’ац’а / ра’бота’їут’.*

Кусо́чок ‘шматочок’. *І хл’їба мало було / по кусоч’ку да’дут’.*

Лі́зти ‘попадати, проникати куди-небудь’. *Ну то’пила там од’на ба’бушка / за’топе / а дим в гла’за л’їзе / в рот л’їзе.*

Найті́ся ‘народитися’. *А потом до’ца найшлас’а в ше’ст’їд’єс’а том году.*

Насу́нути ‘приїхати у великій кількості’. *І пушки т’анут’ і разн’ї бойепри’єпаци с’уда / йак на’сунуло! / страшно!*

Нена́висний ‘той, який виявляє ненависть’. *А йак кол’хоз’ рос’пайс’а / і л’уди ст’али не’нави’єсн’ї / зл’ї.*

Обчу́хуваться ‘починати жити краще, ніж раніше’. *Тод’і так ст’ала обч’ухувац’а / заробл’ала і уже соб’ї справила пал’т’їшко.*

Огу́рчик ‘огірок’. *Там і огу’рч’їки солили і пом’їдори; А потом ї’аїгус’т’ї са’жайєм за’ново і на ос’їн’ огу’рч’їки хар’ош’ї рє’мо і здає’мо у пост’аїку.*

Пальті́шко ‘пальто’. *Уже соб’ї справила пал’т’їшко.*

Підуча́ть ‘трохи навчати’. *Тут буї мас’т’єр’ дуже хар’ошїї / на’ч’ал’н’їк цєха буї / в’їн мене стаї п’їду’чат’.*

Платі́шко ‘плаття’. *На мене на’д’їли плат’їшко’те.*

Подо́хнути ‘перестати існувати’. *Зали’ває о’цим ш’ч’олоком і воно стоїт’ ц’їл’ї сутки / шоб от’ї воши подо’хли.*

Попаст́и в просак ‘завагітніти, не бажаючи того’. *Д’євоч’ка попала у просак / ну’воби’ч’єм зал’єт’єла.*

Попер́ти ‘піти, поїхати’. *Масла сколо’тила / поставила банку молока і поп’орла у бол’ниці’у.*

Причанда́ли ‘звичаї, традиції’. *Туфл’ї у Зойї не’ к’рала / там не’ма та’ких при’ч’андал’її / йак у нас.*

Розва́лений ‘старий, занедбаний’. *Нам при’єслали паро’ход Д’єржав’їн / старїї / розвале’ний.*

Сахаро́к ‘цукор’. *На п’ат’орку п’їде’ш і сахар’ку купиш / і того / і с’ого.*

Скита́тися ‘ходити, не маючи притулку’. *Уже п’їянії при’їшої розог’наї у’єїх і вс’о а во́ни ски’тайуц’а по л’уд’ам.*

Сно́пик ‘сніп’. *Колосок зр’їзайє і йак сно’п’їк д’єлайє.*

Старше́нький ‘старший’. *А потом йак уже п’їросли д’їти / старше’н’кії каже / так мам’ка / нам уже з’папої не’ жит’.*

Столі́к ‘стіл’. *Такиї сад’їк буї! / крас’івїї / і ст’ол’їки бу́ли / і кроватки.*

Стра́шний ‘дуже великий’. *А воно сн’їгу! / страшн’ї суг’роби!; ‘невїліковний’ А на ногах тод’ї бу́ли страшн’ї рани.*

Твори́ти ‘коїти погані вчинки, погано поводитися’. *І йак ст’ала во́на п’їяна! / ої! / шо ж во́на там творила!*

Туфе́льки ‘туфлі’. *Зойа од’їта бу́ла у плат’є біле / фата бу́ла д’л’їна / туф’єл’кі білі.*

У́йма ‘дуже велика кількість чогось’. *І там цих бу’мажи’єч’ок ле’жит’ уїма!*

Холоди́ще ‘сильний холод’. *Ш’кола бу́ла у нас ст’ара холодна / то’пит’ н’їч’їм було / при’де’м / а там холодиш’ч’є та’ке.*

Чіпу́ха ‘щось нескладне’. *Ну шо йа при’їду / помийу круж’їкі і до’дому / не’важ’ко було / то ч’їпу’ха все.*

Шми́г ‘швидко піти звідкись’. *Йа при’їду подам і шмиг от’уда.*

Перспективу дослідження вбачаємо в розширенні реєстру словника та у виробленні принципів оформлення словникових статей, зокрема наведення позначок для передачі сем інтенсивності, образності, емотивності.

Список використаних джерел

1. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика : проблеми семантики і функціонування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” / Н. І. Бойко. – К., 2006. – 36 с.

2. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика : семантичний, лексикографічний і функціональний аспекти : монографія / Н. І. Бойко. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2005. – 552 с.
3. Ваулина С. С. Семантические диалектизмы как средство создания оценочной экспрессии (на материале псковских говоров) / С. С. Ваулина // Диалектное и просторечное слово в диахронии и синхронии : межвуз. сб. науч. тр. – Вологда : Вологод. Гос. пед. ин-т, 1987. – С. 85 – 93.
4. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу : монографія. – 2-е вид., випр. і доп. / І. О. Голубовська. – К. : Логос, 2004. – 284 с.
5. Загоровская О. В. Экспрессивные и эмоционально-оценочные компоненты значения слова (к изучению оснований семантических процессов) / О. В. Загоровская, З. Е. Фомина // Семантические процессы в системе языка : межвуз. сб. науч. тр. / отв. ред. З. Д. Попова. – Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1984. – С. 31 – 40.
6. Земская Е. А. Русская разговорная речь : общ. вопр. Словообразование. Синтаксис / Е. А. Земская, М. В. Китайгородская, Е. Н. Ширяев. – М. : Наука, 1981. – 276 с.
7. Лаврентьева Н. Б. Источники и степень распространения диалектной экспрессивно-оценочной лексики / Н. Б. Лаврентьева // Актуальные проблемы лексикологии и словообразования : сб. науч. тр. – Вып. 5 / отв. ред. К. А. Тимофеев. – Новосибирск : НГУ, 1976. – С. 60 – 82.
8. Лаврентьева Н. Б. Экспрессивно-выразительная глагольная лексика (на материале говоров Новосибирской области) : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.01 „Русский язык” / Н. Б. Лаврентьева. – Томск, 1980. – 18 с.
9. Лукьянова Н. А. О соотношении понятий „экспрессивность”, „эмоциональность”, „оценочность” / Н. А. Лукьянова // Актуальные проблемы лексикологии и словообразования : сб. науч. тр. – Вып. 5 / отв. ред. К. А. Тимофеев. – Новосибирск : НГУ, 1976. – С. 3 – 21.
10. Матвеева Т. В. Лексическая экспрессивность в языке : учеб пособие по спецкурсу / Т. В. Матвеева. – Свердловск : Изд-во Урал. гос. ун-та, 1986. – 92 с.
11. Мойсієнко А. К. Динамічний аспект номінації : монографія / Анатолій Мойсієнко. – К. : Вид.-полігр. центр „Київський університет”, 2004. – 100 с.
12. Моргоева Л. Б. Функциональная парадигма экспрессивности в языке (на материале осетинского и русского языков) : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.19 „Теория языка” / Л. Б. Моргоева. – Нальчик, 2002. – 25 с.
13. Нефедова Е. А. Экспрессивный словарь диалектной личности / Е. А. Нефедова. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 2001. – 144 с.
14. Осовецкий И. А. Лексика современных русских народных говоров / И. А. Осовецкий. – М. : Наука, 1982. – 200 с.
15. Панасюк А. Т. Экспрессивная лексика современного русского языка : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.660 „Русский язык” / А. Т. Панасюк. – М., 1973. – 24 с.
16. Словник української мови : в 11 т. – Т. 4 / ред. тому А. А. Бурячок, П. П. Доценко. – К. : Наук. думка, 1973. – 840 с.
17. Трипольская Т. А. Семантическая структура экспрессивного слова и ее лексикографическое описание : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.01 „Русский язык” / Т. А. Трипольская. – Томск, 1985. – 18 с.
18. Цоллер В. Н. Экспрессивная лексика: семантика и прагматика / В. Н. Цоллер // Филол. науки. – 1996. – № 6. – С. 62 – 71.
19. Чабаненко В. А. Норми словотворення і мовна експресія / В. А. Чабаненко // Мовознавство. – 1980. – № 2. – С. 13 – 20.
20. Чабаненко В. А. Основи мовної експресії / В. А. Чабаненко. – К. : Вища шк., 1984. – 167 с.
21. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови / В. А. Чабаненко. – Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – 352 с.

Summary. In her article, the author stresses the actualization of the anthropocentric approach as one of the leading approaches in modern linguistics and in connection with it the development of the linguistic axiology. A fragment of the expressive dictionary of the dialectal linguistic personality as a representative of the Ukrainian East Sloboda patois has been given. The groups of words that entered the register of the dictionary have been defined and their semantic peculiarities have been described.

Key words: expressiveness, evaluation, dialectal linguistic personality, semantics, component of meaning.